

ABONNEMENTS
Indochine Union postale
Un an... 8000 Un an... 10000
Six mois... 5000 Six mois... 6000
Annonces Légales
0050 la ligne de 6 points sur justification
de 6 caractères quelle que soit la page.
Annonces Commerciales
On traite à forfait

Đông-Pháp Thời-Báo

NAM THU HÀ. SỐ 219
Ngày thứ hai
24 Novembre 1924
TỔNG-ĐỊNH KIM CHÁ-BÁI
NGUYỄN-KIM-ĐÌNH

Le Courrier Indochinois

東法時報

MỖI TUẦN XUẤT BẢN 3 LẦN, NGÀY THỨ-BÁI, THỨ-TU, THỨ-SÁU

GIÁ BÁN
Đông-Pháp Ngoại-Quốc
Mỗi năm... 8000 Mỗi năm... 10000
Năm năm... 5000 Năm năm... 6000
BÁO QUẢN
71, đường Mac-Mahon, 71
SAIGON
Điện thoại... 2993
Mua báo phải trả tiền trước
Mandat và thư để gửi cho
M. NGUYỄN-KIM-ĐÌNH
Số 324
Sao báo về việc buôn bán hay là việc gì
xin thương nghị trước

MẤU THAM

Nghe đến hai chữ *mẫu tham* thì người cao-khiết đã đem lòng khinh-bí, nhưng kỹ xét lại *mẫu tham* chưa chắc đã là xấu, *người tham* chưa chắc đã là hèn. *Mẫu tham* chưa chắc là xấu, *người tham* chưa chắc là hèn, thì ta không nên với khinh-bí những người *có mẫu tham*, và ta nên xét cái mục đích của sự tham ấy thế nào, thì tam mới có thể định bình được.

Như gặp lúc gió bụi khắp non sông, ào - vãng đương nghiêng đổ, có người *tham* cái hạnh phúc hòa bình, *tham* cái nền độc-lập, mà ra tay chém đối lủ hung tàn đặt an nền xã-tắc, cứu non dân trong nước, dứt xích-cơng quyền cho thế gian như bà Jeanne d'Arc bên Pháp, bà Trưng bà Triệu bên nước ta, thì cái *tham* ấy có đáng trọng chăng? Có cao-thượng chăng? Như gặp lúc phong-hóa suy đồi, non-luân điên đảo, cha con thù nhau vua tôi nghịch nhau, anh em hại nhau, bạn bè gạt nhau, chồng vợ phụ nhau, hương lân xâu xé nhau, có người *tham* cái cảnh-phong, cái non-dạo, mà khuê môi, uốn lưỡi, đánh mồi rung chuyễn để kinh-tính lòng đời, duy trì phong-huân, thì cái *tham* ấy có cao-thượng không? Có đáng kính bái không? Đương lúc quyền vua quá lạm, bọn quí-phái hoành hành, non dân cực khổ, đường sanh huyết khô khan, có người *tham* hai chữ dân-quyền, để-xuống lên, giáng-minh ra, làm tá mủi non yếm chế, bề gây lưới dao bạo-tàn, như ông Jean Jacques Rousseau, Montesquieu thì *tham* ấy có cao-thượng chăng? Có đáng kính bái không? Ta thử dọc lịch sử ngũ-dại-châu thì ta sẽ thấy biết bao nhiêu người vì *mẫu tham* mà danh lưu muôn thuở, bia tạc nghìn thu, vì *mẫu tham* mà dân được phước, nước được nhờ, tượng hình dựng lên khắp chốn, nhưng tiếc thay cái *tham* ấy chỉ làm về vang cho anh-hùng, hào-khiết, liệt-nữ mà thôi, chứ đối với hàng người không mẫu nóng không lạnh-tâm thì nó lại là hủi mề, thuốc lủ, nguồn tội ác không bờ.

Nó có thể làm cho phẩm-giá chánh-nhân quân-tử cao lên bao nhiêu, thì nó cũng có thể làm cho phẩm-giá của bọn bỉ-dối-tục-từ hèn xuống bấy nhiêu. Đối với cái non nó có thể làm cho người tự giết, đối với gia-dinh nó có thể làm cho tan tã không yên, đối với xã-hội nó có thể làm cho gây mìn thêm máu. Chẳng những thế mà thôi, ở trong lòng hạng người lớn thì cái *hại* mới thiệt không vừa, vì thế nên một đứa ăn trộm làm hại đời chưa bằng một đám ăn cướp, đám ăn cướp làm hại đời chưa bằng một kẻ tham quan. Sao thế, vì cái *hại* của ăn trộm bắt quá trong một vài

nhà, cái *hại* của ăn cướp bắt quá trong một vài làng, chứ cái *hại* của kẻ *tham* - quan có lẽ bằng cả một quận, một huyện, và lại đối với ăn trộm, ăn cướp, non dân có đủ quyền bất-bớ, chứ đối với kẻ *tham* - quan thì non dân là thịt, là ca.

Hại thay cái *tham* - quan, ghê gớm thay cái *tham* - quan! Tội *tham* không đầy, *tham* không bỏ, trời *tham* lòng lộng, đất *tham* minh mông, để ép người, nạn vọt người vì đời *tham* đồng bạc, *tham* cả mặt, đen cả lòng, trắng thay đen, ngay làm vậy.

Ước gì Chánh phủ cao khêu ngọn đuốt công - bình soi đến hang cùng ngõ tẽ, vì *tham* dân mà trừng trị kẻ *tham* những như trừng trị lủ trộm cướp kia vậy.

Kỹ-giả viết bài này không phải là có ý công-kích ai, nhưng những chữ kỹ - giả đã nghe thì lòng không thể không đau, vậy có mấy lời trông cho cháu tôi tại ai, họa may ai đó có đem lòng an nâng mà dứt bỏ tánh *tham* ham ấy chăng, và sau nữa kính ngỏ cùng các ngài đương đạo:

Từ xưa đến nay hệ có nước thì có dân, có dân thì có quan. Quan có phải là cha mẹ dân chăng? Hay là tôi-tử của dân chăng?

Đều đó tùy ở quí ngài lựa lấy, nhưng thế nào cũng phải lãnh lấy một cái địa vị trong hai cái đó. Như cho mình là cha mẹ dân thì nên lấy tư-cách của ông cha để phó với con, mà đối phó với dân, chứ để cho dân ngu, dân hèn, dân chịu đều oan uổng. Như cho mình là cha mẹ dân, thì nên lấy tư-cách bà mẹ lãnh đời phó với con, mà đối dân, phải u nài, phải dỗ, chứ để cho dân đến nỗi than bủn. Lo cùng dân đồng lo, vui cùng dân đồng vui, sao cho dân xưng mình là *sao-phước*, *sao* cho dân tưng mình là *phật* *sáng*, *trời* đối với các ông hiền xưa không thẹn, dưới để lại cho con cháu chút *phước* *thần*. Sách nho có câu: « Một ngày làm quan, muôn ngàn đời khát cái » câu ấy là có ý rằng những *phước* *hạt* mầu màu, xẻ thịt dạn. Quí ngài nên soi lấy. Còn như cho mình là tôi-tử dân, thì phận tôi-tử đối phó với chủ nhà thế nào, quí ngài cần biết.

Than ôi! Dầu là tôi-tử dân, hay là cha mẹ dân, chức trách của hai cũng không phải vửa.

Hạnh phúc nước nhà, vận mạng dân tộc đều ở trong tay các ngài, các ngài nên lo lắng, nghĩ lấy, muốn làm « con một » của dân, hay là ông *phật* của dân; muốn làm « con sấu » của dân, hay là « *sao-phước* » của dân đều tự lòng *tham* của quí ngài ngày nay.

VĂN-UYỄN

TỰ THUẬT
Thăm thoát ba mươi mấy tuổi rồi, Phong-trần đến thế nửa hay thơ? Tang-hồng một gánh còn nguyên một, Thử nghĩ đôi đường chưa vẹn đôi. Cay đắng đã quên mùi thế tục, Nỗi nhâm sa kẻ lữ đày rồi. Xưa nay chỉ si bao người nể, Freu ghê-lam chỉ mãi thế trôi?

CÁM TẠO
Phút chốc xem tu đã già hoa, Từ em như như thủa trẻ nam khoa. Con đường danh lợi toàn làm nhỏ, Nương tay bóng bóng gờ chưa ra. Lơ thơ đui mắt bao nhiêu kẻ, Mối sầu chi để một mình ta. Cuộc đời chưa hết cái mù mịt, Ngàn năm mịt mịt thêm ngàn năm nữa.

VĂN-KINH
VĨNH HẬT BỘI
Chàng xưa, cũng tương cũng quan sang, Đời em như thủa trẻ em thơ. Dưa ngọt ng - ăn ngon như nếm gỗ, Người ta b - hay to hơn to. Lũn lùn, bỏ đi đôi tay em, Sắp mặt, xây lưng, một lữ gươm. Mối sầu chi để một mình ta, Ngàn năm mịt mịt thêm ngàn năm nữa.

HỒNG-TIÊU

CAM HOÀI
Tĩnh lặng, riêng những buồn vì ai, Những buồn vì ai, thử vấn đời. Trong ánh đèn xanh soi nhấp nhoe, Ngoài hiên gió mát thổi lại rơi. Sớm hôm chung bóng, trăng cây một, Nam bắc ngàn trùng, dặm tít nơi. Hồi ban tri-âm, ai đó tá, Hải hồ bao trợn nước non trôi.

Lê Minh Thái Antrường
CHƠI THUYỀN GẬP TRỜI MƯA
Một chiếc thuyền nung với một mình, Một mình ngao du giữa dòng xanh. Gió hiên hiên thổi, rừng rình là Mưa đập đui đui, lá, đất cành Non nước một chiều chưa tới chí. Phong ba b - một gió đã kinh Trôi kín có bầu cho ai tá. May được khơi chi cuộc bất bình.

Nguyễn-Tương
NHÂN KHÁCH
Ghà đôi làm chi thế bửu ai? Giữ mình sao khỏi tiếng chê bai. Cho tròn lau phần cho tròn nợ, Đàng mặt tu m - đàng mặt trái. Nung tâm nhiệt thành cũng xả hội, Mờ dương tri thức - trong lai. Một lòng vang đã xin ai giữ, Xin giữ sao cho khỏi tiếng đời.

Bằng-Hồ
Lê Minh Thái Antrường
Travinh

CÙNG THUY TAI Ở TRUNG-KỲ

Tạo hóa sanh ra loài người để gánh cái nạn trong trời đất bay sao? Nếu quả thế thì tất tưởng ta không nên phân nan như thế, vì lẽ trời đã định sẵn ta có phần nần nạn cũng khổ mà tránh cho khỏi, nhưng quyết không phải thế - vẫn biết thiên-tai lưu-hành không khi nào biết trước dạng và không mấy nơi là nhẹ nhàng - khổ! Ôi, người sao lại có người non cơm ăn áo rồi lo lẽ họ, tính họ sang kia, ki ông có chút lộc nào cho xã-hội, người giàu có đến đâu không biết lợi dụng cái của của mình làm làng phố mới cách rất là vô ích, kẻ sao lại có kẻ đời cơm rách áo rách lo làm luog quanh năm - kể thì ngày thì chỉ lo nghĩ sao cho tiền nước lợi dạn, mà quanh đi quẩn lại chỉ lo nghĩ vậy tại kia. Vậy thì ông sang kia có phải là công-bình hay không? Hay là chỉ muốn trên gieo xuống người biết thương đời, biết lo cho đời đó thôi?

Nay ta thử lấy non dân trong mấy chục ở Trung kỳ như một bị thiên-tai này mà xét coi, tách chất người thì tàn lụi, hậu sự an làm thì kiệt cạn khôn cứu, mà trời sao n - xuôi cái non nước vô tình kia, cái lộng gió vô tình kia cường cả nhà cửa, cả huê lợi, cả sức vật đi để cho non giữ, nào trẻ, nào già, nào lớn, kẻ thì công vợ người thì đồng con kêu lên khóc xuống về một cõi khổ thân ông đành lòng thế bửu rồi? Hay là ông ghen ghét chi loài người, mà ông muốn đẩy họ một cách khổ sở đó chăng? Ta cũng thương xót cho ông đành lòng thế bửu rồi, ta lại càng cảm-túc cho ông bấy nhiêu! Cuộc sống ở Bắc - Kỳ đã sanh ra một mối thương tâm cho cả dân ba kỳ, nay lại con xảy ra cuộc phong-huân này thì biết bao nỗi *tham* - than đặt cho biết!

Trần lự báo này đối với cuộc *tham* tại ở Bắc kỳ mới rồi tuy không kém chút so với các xứ khác, trừ ra cái lự năm này - thì có lẽ là một trận lụt đầu lớn nhất, vì bị *hại* không - xuyết kể. Than ôi! Xu Trung kỳ đã là một nơi nghèo nhất, địa thế eo hẹp, rừng núi nhiều, ruộng vườn ít, mà phần nhiều là đất xấu, mùa màng không được tốt, gạo lại càng kém mồi mồi, được giao-thương cũng chưa được tiện lợi cho mấy, thực nghiệp chưa kịp mở mang, dân số so với các xứ khác lại phần đông, nếu chẳng may xảy ra cuộc thiên-tai này thì đáng thương, đáng xót biết là bao! Thế mà phải có được cuộc nghĩa quân như người Bắc cho anh em như này sao - dân có đi nữa, cũng chẳng biết có người sẵn lòng cứu giúp bọn đồng loại cho chăng?

Về phần chúng ta, các quí viên quan ở hân hạt nên sớm bỏ tiền ra góp vào cuộc nghĩa quân đi. Có người lại bảo

Tôi soạn chúng tôi mới tiếp được bài tại của bạn đọc báo gửi đến xin đăng lên mục ĐỘC GIẢ DIỄN ĐÀN. Vậy chúng tôi cứ y nguyên văn đăng lên sau này cùng chờ đồng - nghiệp - hữu công-duyệt!

Bản báo đồng như chúng tôi cũng mong rằng mục ĐỘC GIẢ DIỄN ĐÀN mai này được dịch dằng, được quốc dân hoan-nginh, được đồng-nghiep hữu và đồng-nhơn chúng tôi hoan-nginh.

D. P. T. B.
Đồng-nhơn cần bạch.

ĐỘC-GIẢ DIỄN-DÀN

NỖI LÒNG XIN TỐ CÙNG AI
Mocay, le 20 Novembre 1924.
Ông chủ-bút D. P. T. B.

Kính ngài, chúng tôi là một bọn ở chốn biên-quê, học thức sơ sài, thường đời ng - ngáo, ngót hai mươi năm nay chúng tôi như sự chăm nom của báo, tuy chưa đem sách mình lên đũa ngôn luận để thử thế cùng ai, nhưng những nỗi lòng đối với dân tộc ta ở buổi giao-thoai, mà trong lòng chúng tôi vẫn trộm coi cái tự phụ với trong hang dề của ta: Một bọn *độc* - lão thành.

Tất thế, thưa ngài nếu luận công được lớn lao cũng xã hội, thì chúng tôi đã thành la mặt của nước đáng, dẫu có ra gì, bằng kể qua cái công trình của báo của chúng tôi người lại mười năm nay đối với ta gần gũi bút trong lang báo, thì chúng tôi có thể nghiêm nhiên là một lực khai quốc công thần vậy. Chúng tôi đau đăm kể công đức báo với các ngài viết báo, nhưng, than ôi! Trương Lương thiếu tuyết Sàng-dao, Khổng - Minh lực xuất Kỳ-sưu, Bao Tử-khê lực xuất Nhục-Pai trong Trung - thất, chúng tôi tưởng cái khổ của mấy ông ấy họ thì chúng ta, cũng không ăn quí nổi cái công cái khổ của chúng tôi đối với các ngài! Ôi thời! người biết báo là tư tưởng là đời, người biết báo là mũi văn cay nghiệt! Ở xã hội xã - nhân-giới, ở non-hệ, ở thần kinh chúng tôi, mà chúng tôi cũng phải phụng thờ các ngài chủ-bút xã-hội hai mươi năm có lẽ. Các ngài nghĩ thử mà coi, đem cái công cái khổ chúng tôi để báo của các ngài mà sánh với cái công cái khổ của ông Trương, ông Khổng, ông Nhạc, ông Bao họ thử chưa họ đó, hẳn non rằng hơn? Có phải thế vì nước quyền thần ngoài rừng tên núi dạn, chịu lấy cái cảnh ăn tuyết năm sương mà còn bị được tên tuổi trong sử sách mãi sau này; chỉ như phải người cái mũi văn - chương không nghĩa không lý, ngắm lấy cái tư-tướng là-vết bả - vơ của những ông văn - sĩ sắp-sĩ cổ-vũ trên dân non - luân, thì khôn ki đi biết chừng nào!

Bởi chúng tôi đem thấy báo giới ta buổi này có làm đều biến đổi: báo kia lộn, báo nọ mọ, ông chủ bút kia lộn dạn, ông văn - non này trở mặt mà sanh ra ngôn ngữ mới cảm tình; cái là cảm cho non nước - văn ta còn đương buổi phôi - thai, còn cần phải non nhiều tay có tài có chí lữ tâm đến hân văn-tự nước nhà, mong sao ngày kia được đứng chung trong vườn văn của nước-giới. Thế là ngay cái thời-kỳ ta kếp lữ tâm chân chính lại.

Lại đang cái buổi sách tiểu-thuyết ta càng ngày càng xuất hiện non nhiều, những tay ham cái lợi nhỏ, chuộng cái danh hư, ở trong lòng văn độ, biết bao mà kẻ - thương ấy, e ra mai này, sách tiểu thuyết hạn-ngu-sung - đứng lên chúng nào, thì phong - hóa nước ta

Nước-Pháp
Ông Herriot diễn-thuyết tại thành Rodez nói rằng Langsa mà kỹ nghệ từ giao-uớc thành Genève là tổ đầu mình là nước có ý cầu hòa. Và lại từ cõi công không có chi phải nguy vì các nước đã tổ đầu liên-đất cũng mình và lại nếu có xảy ra việc chi thì sẽ lập tòa trung-bảo mà xử, như vậy mình được phần lợi. Ta nên nên đứng non-nhân thường công này dân Rút xi nữa, ta đã gặp lại nước Đồng-minh cũ của ta thì nên tin cậy nhau mà hành - độ. Chúng ta lại có 3 trước 65 phần, quân đến 3 vòng cổ cũng còn chằm chằm. Người tây có nói rằng bắt ra dẹt được một cái là to.

TÂN TÂN HIỆP THÀNH

ở tại đường Viênot số 40 ngan chợ Saigon mới.
HUYNH-VĂN-NHUNG, nghề nghiệp.
 và bán đồ nữ trang theo kiểu kim, thời, làm đủ màu mà lại khéo, lại có làm ở ăn uống có chương
 bằng đồng xi-ni-kên (Nickel) gửi khách ở Lục-châu nếu cần dùng đồ làm tại tiệm tôi, xin viết thư
 thương nghị.
 làm sẽ sẽ gửi lập tức Contre Remboursement, nghĩa là đem tiền mua đồ cho nhà thơ mà lấy đồ.
HUYNH-VĂN-NHUNG chủ-ban.

~~nothing~~